

अनुक्रमणिका

भाग पहिला (पूर्वार्ध)

(१८८८-१९२७)

- (१) राजहंसांचे घराणे - गायनाचे संस्कार - " हा बालगंधर्व फार सुरेख गातो " (लोकमान्य) मेहबूबखासाहेबांची तालीम-छत्रपती शाहूमहाराजांच्या हस्ते किलोस्कर नाटक मंडळीत प्रवेश (२५-१०-१९०५) - देवलांचे शिक्षण - पहिली भूमिका शकुंतलेची १-१७
- (२) त्यानंतर शारदा, सौभद्र, मूकनायक आणि गुप्तमंजूष या नाटकांत भूमिका-मतिविकार (१९०९) आणि प्रेमशोधन (१९१०) नाटकात भूमिका-विवाह (१९०७), अखिल महाराष्ट्रात लोकप्रियता. १८-३६
- (३) खाडिलकरांचे मानापमान - (१९११) - त्यांचे शिक्षण - नाटकाच्या संगीतात गोविंदराव टेंबे यांचा सहभाग-पहिल्या प्रयोगाच्या दिवशी प्रथम कन्येचा मृत्यू-मानापमान नाटकापासून उज्वल कारकीर्दीची सुरुवात. ३७-४४
- (४) शंकरराव मुजुमदार आणि त्यांचे कर्तृत्व, खाडिलकरांचे विद्याहरण नाटक, भूमिका देवयानी (१९१३), किलोस्कर मंडळीत फाटाफूट, टेंबे वोडस आणि बालगंधर्व यांच्या भागीदारीत गंधर्व मंडळींची स्थापना (५-७-१९१३) ४५-५८
- (५) गंधर्व मंडळीचा पहिला प्रयोग - मूकनायक (३-९-१९१३) - टेंबे हे भागीदारीतून निवृत्त होतात. (मे १९१५) ५९-६९

- (६) मास्तर कृष्णराव यांचा गंधर्व मंडळीत समावेश-
संशयकल्लोळातील रेवती (१९१६), स्वयंवरा-
तील रुक्मिणी (१९१६) आणि एकच प्याला
नाटकातील सिंधू (१९१९) या बालगंधर्वांच्या
अविस्मरणीय भूमिका-स्वयंवर नाटकासाठी
भास्करबुवा वखले यांनी दिलेल्या चाली आणि
त्यांची तालीम, व्यावसायिक यशाची आणि लोक-
प्रियतेची चढती कमान. ७०-८३
- (७) बाळासाहेब पंडितांचा कारभार- गणपतराव
बोडस गंधर्व मंडळी सोडून जातात-खाडिलकरांचे
'द्रौपदी' नाटक (१९२०), बालगंधर्व यांच्या
कलेची जडण घडण. ८४-९८
- (८) अफाट आणि बिनहिशेवी खर्च, जवळ जवळ
पावणेदोन लाख रुपये कर्ज-बिथरलेले सावकार,
कर्जफेडीच्या व्यवस्थेसाठी गंधर्व मंडळीवर लाड
सॉलिडीटर यांचे नियंत्रण (२१-५-१९२१) ९९-१०७
- (९) कर्जाची कारणे आणि तपशील, व्यवसायाच्या
व्यवस्थापनासाठी दादा काटदरे आणि बापूराव
राजहंस यांची नेमणूक - संयुक्त मानापमान
नाटकाचा प्रयोग ८-७-१९२१ - मराठी संगीत
रंगभूमी लोकप्रियतेच्या आणि वैभवाच्या
शिखरावर १०८-११७
- (१०) गंधर्व मंडळाच्या प्रयोगांना होणारी विक्रमी
उत्पन्ने, १९२७ अखेर सावकारांचे व्याजासकट
तीन लाख रुपये फेडून बालगंधर्व ऋणमुक्त
होतात. ११८-१२४

...अकरा...

भाग दुसरा

व्यक्ती आणि कला—१२७-१६७

सिंहावलोकन १२७, कौटुंबिक जीवन १२८, नाट्यसंस्थेचे नेतृत्व १३५
कर्जाची कारणे १३९, नट आणि नाटक १४२, रंगभूमीवरील दर्शन १४५
रंगभूमीवरील गायन १४७, त्यांच्या स्त्रीभूमिका १५७, दोन प्रभावी युत्या
१५९, दोषदर्शन १५९, कर्तृत्व आणि कार्य १६४, विद्यात्याच्या सृष्टीतील
अद्भुत घटना १६७

अर्धविराम

सोनेरी पान-आशा आणि अपेक्षा १७१, १७२

भाग तिसरा (उत्तरार्ध)

(१९२८-१९६७)

- (१) गणपतरावांचे पुनरागमन आणि तिरखवा
खासाहेबांचे आगमन, -(१९२८)-स्थावराची
खरेदी आणि कन्येचा विवाह-पहिले मंगलकार्य
(१९३०)-प्रेक्षकांची जत्रा १७५-१८१
- (२) आवाजात विघाड-उपवर कन्येचा मृत्यू(१९२८),
नवजात पुत्राचा मृत्यू- १८२-१८७
- (३) वाढता खर्च आणि उतरते उत्पन्न-(१९३१-३२)
-बोलपटांचे आगमन, पुन्हा कर्ज, सामुदायिक
भजनांचा आखाडा-आवाजावर परिणाम, बाल-
गंधर्वांची काही पत्रे-कराचीचे शेटजी १८८-१९४

- (४) १९३२-१९३४-रंगभूमीची सार्वत्रिक पीछेहाट, कर्ज सुमारे ७० हजार-प्रभात फिल्म कंपनी, व्ही. शांताराम, (मे १९३४)-बालगंधर्वांचा बुद्धिभेद, केवळ पैशाच्या आशेने बालगंधर्व-प्रभात भागीदारी, गंधर्व मंडळीचे विसर्जन, (डिसेंबर १९३४)
-काळाची गरज १९५-२०२
- (५) १९३५-३६-गंधर्व मंडळीची पुनर्घटना बाल-गंधर्वाविरहित (एप्रिल १९३५), पहिल्या बालगंधर्व-प्रभात चित्राचे प्रकाशन (७-१२-३५), अयशस्वी चित्र, बालगंधर्वांचा पहिला पराभव, प्रभात बरोबरच्या भागीदारीचे विसर्जन (एप्रिल १९३६) आणि पुनर्घटित गंधर्व मंडळीत प्रवेश (जून १९३६),-पुन्हा चित्रपटाचा मोह, बालगंधर्व-रुईकर चित्र (ऑगस्ट १९३७), पैशासाठी जुगार, दोन निर्णायक घटना, बालगंधर्वांचे एक पत्र, दुसरा सपशेल पराभव २०३-२१४
- (६) १९३७-३८ गंधर्व मंडळी उध्वस्त-येवले येथील पहिला प्रयोग-डिसेंबर १९३७-नायकांच्या भूमिकेसाठी कृष्णराव चोणकर-गंधर्व मंडळी विसर्जित करण्याचा हितचिंतकांचा सल्ला-गिरगावातील बँक-गोहरबाईचे 'थॅक्स'- २१५-२२१
- (७) ही गोहर कोण? -नाना चापेकर-बाल-गंधर्वांची पराभूत मनस्थिती २२२-२२९
- (८) गोहरचा पाहुणचार, गायन-भोजन आणि मनो-मीलन-तिची गंधर्व मंडळीत राहण्याची तयारी-अंधार नाहीसा करणारा उजेडाचा किरण-मनाचा समतोल गमावला. २३०-२३५
- (९) मुंबईच्या फेऱ्या-पसरत चाललेले पाश-गोहरचा

- गंधर्व मंडळीत प्रवेश (१-४-३८)-बापुराव जातात. २३६-२४२
- (१०) बालगंधर्वांच्या आप्तांवर अन्याय- कराचीचे शेटजी-त्यांच्या देण्यापोठी गंधर्व मंडळी आणि पुण्यातील स्थावर मिळकतीचे खरेदीखत-परंतु, कंपनीच्या सामानाचा उपयोग बालगंधर्वांच्या नाटकासाठी-भडकमकरांची देखरेख-शेटजीचा मृत्यू. २४३-२४९
- (११) काही कूट प्रश्न-मुंबईचा मुक्काम (नोव्हेंबर व डिसेंबर १९४०)-गोहरचे रंगभूमीवरील अफाट अपयश-वाहनीचा मृत्यू (२१-११-४०), घाकटी मुलगी पद्मा हिचा विवाह (१९४२), डॉ. भडकमकरांशी बेवनाव-बालगंधर्व गोहरसह गंधर्व मंडळी सोडून जातात- २५०-२५८
- (१२) मराठी रंगभूमीचा जन्मशताब्दि महोत्सव-मुंबई येथील महोत्सवाचे अध्यक्ष बालगंधर्व-महोत्सवी नाटकात भूमिका करतात, रंगभूमीचे पुनरुत्थान, (१९४४), रेडक्रॉस फंडासाठी केलेल्या नाटकात भूमिका (१९४४-४७), विपुल द्रव्यार्जन-माहीम येथील घराच्या खरेदीचा व्यवहार, गोहरने केलेल्या सांपत्तिक मदतीच्या दंतकथा- २५९-२७१
- (१३) रेडक्रॉस फंडाचे प्रयोग संपल्यानंतर ठेकेदारांच्या नाटकात भूमिका, आणखी एका चित्रपटात एक सामान्य भूमिका-गोहरबरोबर विवाह (२७-४-५१) मित्रपरिवार-एक पर्याय २७२-२८४
- (१४) अपार कष्टांची केविलवाणी कहाणी-बाल-गंधर्वांची काही पत्रे-(१९४६-१९४९), जालीम उपायांचा अवलंब-एक पाय अधू होतो (१९५२-

...चौदा...

	१९५३), डॉ. कीर्तने यांचा हातगुण आणि इषारा, दोन्ही पाय अथू झाल्यामुळे रंगभूमीवरून निवृत्त-शेवटची भूमिका सिंधूची (४-६-१९५५)	२८५-२९५
(१५)	माहीम येथील राहणी-गोहरचा मृत्यु २०-११-६४	२९६-३०१
(१६)	कलावंतांचे खाजगी जीवन-हे, कसे घडले? - बालगंधर्वांची दोन पत्रे-	३०२-३११
(१७)	शेवटचे दिवस-मृत्यूपूर्वी पॅलतीरी, मृत्यु १५-७-१९६७-श्रद्धांजली- सूची	३१२-३२२ ३२३-३२९
	बालगंधर्व यांच्या स्त्रीभूमिका	३३०
	बालगंधर्वांचा जीवन प्रवाह	३३१-३३३
	संदर्भ	३३४

* * *